

Työehdot/Björkbacka

28.2.2026

Eduskunnan talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

VNS 9/2025 vp Valtioneuvoston selonteko: keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma

Vaikka päästövähennysten sektorikohtaisissa painotuksissa ja jakautumisessa painotetaan kustannustehokkuussyistä erityisesti päästövähennyksiä päästökaupparektorille, pitää KAISU-suunnitelmassa varautua paremmin siihen, että taakanjakosektorilla on tehtävä jatkossa suhteessa suurempia päästövähennystoimia. Päästökaupparektorilla kehitys on ollut nopeasti aleneva toisin kuin taakanjakosektorilla.

Lausuntokierroksella on aivan oikein kiinnitetty huomiota vaikutusarviointien puutteisiin ja tarpeeseen priorisoida kustannustehokkaimpia toimia sekä tarpeeseen tunnistaa toimimattomuuden riskit paremmin.

Toimenpideohjelman tavoitteiden saavuttaminen epävarmaa edellisvuosien ylijäämästä ja päästökaupan joustomahdollisuudesta huolimatta

KEITO:n nykytoimiskenaarion mukaan päästövähennykset eivät riitä EU:n päästövelvoitteen saavuttamiseen 2030 vuoteen mennessä, joten lisätoimia tarvitaan noin 1,8 Mt CO₂-ekv:n verran. Lisäksi on huomattavaa, että skenaario ei pidä sisässään Orpon hallituksen toimia, jotka lisäävät päästöjä erityisesti liikenteessä (kevennetty jakeluvelvoitteen päästövähennysvaatimus ja alennettu polttoainevero).

Kun taakanjakosektorin lisätoimien tarvetta sekä saavutettujen ylijäämien ja mahdollisten päästökaupan joustojen käytettävyyttä arvioidaan, on välttämätöntä huomioda myös niiden kytkös maankäyttösektorin kumuloituvaan alijäämään. Selvää, että Suomella on arvioitua suurempi tarve tehdä lisätoimia taakanjakosektorilla, vaikka maankäyttösektorin hyvittämättä jääneen alijäämän täysimääräinen siirto taakanjakosektorille ei toteutuisikaan.

Esitetyt taakanjakoa koskevat lisätoimet eivät huomioi – vaikkakin tunnistavat nämä haasteet ja lisäksi riskit, mitä LULUCF-sektorin tavoitteiden toteutumatta jääminen voi tarkoittaa taakanjakosektorille. Maankäyttösektorin vajeen siirtyminen taakanjakosektorin kannettavaksi arvioidaan strategiassa mittaluokaltaan suuremmaksi kuin taakanjakosektorin riittävien toimien toteutuminen. Mahdollisilla joustoillakin vaje voisi kasvaa 84 miljoonaan ekv-tonniin. Vaje on mahdollista kattaa hankkimalla vastaava määrä yksiköitä muista maista, mutta ainakaan vielä näitä ei ole tarjoilla ja niiden hintaa on vaikea arvioida. Mahdollisten ostojen tai sakkujen hinnaksi on arvioitu jopa miljardia euroa.

Työehdot/Björkbacka

28.2.2026

Toisaalta, jos EU:n lainsäädännön mukainen 50 prosentin päästövähennysvelvoitteeseen pääsy vuoteen 2030 mennessä ei toteudu taakanjakosektorilla, on sillinkin riskinä laskun Suomelle. Toimet liikenteen päästöjen puolittamiseksi vuoteen 2030 mennessä kun on koottu Fossiilittoman liikenteen tiekarttaan, joka on yksi Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelmaan kuuluvista uudistuksista. VM:n arvion mukaan Suomelle voi tulla jopa noin 80 M€ tulonmenetys RRF-rahoituksesta, jos liikenteen 50%:n päästötavoitetta ei saavuteta.

Lisätoimia tarvitaan erityisesti liikenne- ja maataloussektoreille

Merkittävimmät taakanjakosektorin päästölähteet ovat edelleen liikenne (35 %) ja maatalous (21 %). Erityisesti maataloudessa päästövähennys on liian hidasta ja liikenteessä viime vuosina taantuvaa. Lisäisiä toimia olisi kohdennettava erityisesti näille sektoreille sekä jätteenpolton vähentämiseen.

Toistaiseksi maatalouden toimenpiteitä on luonnoksen mukaan toimeenpantu pääasiassa EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) kansallisen strategiasuunnitelman (Suomen YMP- suunnitelma 2023–2027) toimenpiteiden avulla. Tutkimusten mukaan maatalouden tehokkaimmat päästövähennystoimet liittyvät eloperäisiin maihin. KAISU:ssa onkin jonkin verran päästövähennystoimia turvemaihin liittyen, mutta ei edelleenkään esim. toimia rajoittaa turvemaiden käyttöä. Myös panostamalla turvemaiden vettämiseen vähennettäisiin päästöjä kustannustehokkaasti ja samalla vastattaisiin EU:n ennallistamistavoitteisiin sekä luonnon monimuotoisuuden ja vesiensuojelun edistämistavoitteisiin.

Lisähaastetta tuo lisäksi se, että suunnitelman toimeenpanoaikataulusta ei ole päätetty. Koska päästökehityksen kannalta on kaikkein oleellista, että toimet myös toteutetaan, on suositeltavaa, että hallitus ryhtyy välittömästi suunnitelman mukaisiin toimiin ml. varmistaen niille riittävästä rahoituksen.

Strategiassa olisi perusteltua huomioida, että ilmastolain vuoden 2030 jälkeiset tavoitteet tulevat edellyttämään hyvin todennäköisesti uusia lisätoimia.

- Lisää toimia tarvitaan, jotta Suomi saavuttaa päästövähennystavoitteensa vuosille 2030 ja 2035.

Työehdot/Björkbacka

28.2.2026

- Kunnianhimoisia lisäisi päästövähennystoimia pitää asettaa myös taakanjako- ja maankäyttösektoreille.
- Taakanjakosektorille on mahdollista kohdistaa lisää toimia, jotka vähentävät päästöjä kustannustehokkaasti.
- Jakeluvälvoitteen uusiutuvan polttoaineen osuus on korotettava 2022 strategian linjan mukaiseksi ja alennettu polttoainevero peruttava.
- EU:n uuden päästökaupan (ETS2) onnistunut toteuttaminen edellyttää ei hinnanmuutoksista johtuvan kompensoinnin pieni- ja matalamman keskitulotason kotitalouksille.
- Turvamaiden vettä- ja kosteikkotoimiin tarvitaan lisäresursseja.
- Turvemaanviljelykäyttöä olisi rajattava.
- Rajusti kasvanut jätteenpolto on saatava laskuun mm. strategiassa esitetyin toimin.
- Konkreettisia lisätoimia jätesuunnitelman päivittämisen tarvitaan.

Palkansaajille oikeudenmukaisen siirtymän toimet tunnistettava ja lisättävä suunnitelmaan

Nykyinen globaali päästövähennyskehitys johtaa noin kolmen asteen lämpenemiseen vuosisadan loppuun mennessä. Tämä tarkoittaa käytännössä mm. rajua elin- ja työolosuhteiden heikkenemistä miljoonille ihmisille. Lisääntynyt kuumuus ja liukkaat kelit aiheuttavat vaikeuksia jo nyt myös suomalaisessa työelämässä. Poliittiset päätökset, joilla varmistetaan työntekijöille oikeudenmukainen siirtymä hiilineutraaliin yhteiskuntaan siirtymisen osana mm. heidän osaamiseensa ja toimeentuloon panostamalla ja turvalliset työskentelyolosuhteet turvaamalla, on edelleen tekemättä Suomessa.

Päästövähennykset on perusteltua toteuttaa kustannustehokkaasti, mutta niiden pitää olla myös sosiaalisesti oikeudenmukaisia. Ilmastosuunnitelmien jatkovalmistelussa ja seurannassa pitäisikin vahvistaa työntekijöiden ja heitä edustavien ammattiliittojen kuulemista, työllisyysvaikutusten arviointia ja esittää kestäviä työllisyyttä edistäviä toimia.

Osallistaminen ilmastosuunnitelman laadintaan

Poliittiset päätökset, joilla turvataan työntekijöille oikeudenmukainen siirtymä hiilineutraaliin yhteiskuntaan mm. heidän osaamista ja sosiaaliturvaa vahvistamalla sekä turvalliset työskentelyolosuhteet, on edelleen tekemättä Suomessa. Lisäksi pitäisi luoda institutionaaliset puitteet, jossa työntekijöitä ja heidän järjestöjään kuullaan vihreän siirtymän asioissa ja varmistetaan näin työntekijöiden tuki vihreän siirtymän toimille.

Työehdot/Björkbacka

28.2.2026

Sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja hyväksyttävyyys

Luvussa tulisi nostaa esille EU:ssa etenevä Oikeudenmukaisen siirtymän direktiivi (Just Transition directive) ja sen edistäminen myös kansallisesti. Direktiivi on ratkaisevan tärkeä koko EU:n ilmastopolitiikan sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja hyväksyttävyyden kannalta.

Yhdenvertaisuusarvioinnin keskiöön myös työntekijät

Luvussa on käsitelty työllisyysvaikutukset lyhyesti. Ne pitäisi kuitenkin kuvata selvästi laajemmin omana lukunaan. Kappaleessa käsitellään myös erittäin lyhyesti osaamistarpeet, vaikka ne pitäisi tunnistaa ja huomioida paremmin. Suunnitelman pitäisi vastata siihen, kuinka osaamistarpeeseen, osaamisen päivittämiseen ja osaavan työvoiman kysyntään kasvavilla vihreän siirtymän aloilla vastataan.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Lisätiedot

Pia Björkbacka
johtava asiantuntija, ilmasto ja kestävä kehitys
pia.bjorkbacka@sak.fi
puh. 050 464 5342